

Книговидавництво, вітчизняна періодика стали важливим чинником формування національної самосвідомості. Процес формування української нації супроводжується виникненням професійного театру, що незабаром мав стати національним. Бібліотеки, музеї, виставки, концерти ставали улюбленими місцями публічного спілкування жителів міста. Різні товариства й організації — учительські, учнівські, науковців, літераторів — усе це свідчить про різноманітність форм суспільно-культурного життя міста й характеризує цей період як новий етап національного руху в Слобідській Україні.

Список літератури

1. Багалеї Д. І. Історія міста Харків за 250 років його існування / Д. І. Багалеї, Д. П. Миллер. — Харків, 1993. — Т. 2. — 973 с.
2. Грицак Я. Й. Формування модерної української нації: історіографія та історіософія проблеми : автореф. дис. ... д-ра іст. наук / Я. Й. Грицак. — К., 1996. — 43 с.
3. Історія Центральної наукової бібліотеки Харківського університету (1805 — 1917 гг.). — Харків, 1992. — С. 4.
4. Іванова Л. І. Роль інтелігенції України у формуванні етносоціальної свідомості у 30 — 40-ві роки ХІХ ст. / Л. І. Іванова // Укр. іст. ж-л. — 1991. — № 8. — С. 83–94.
5. Квитка-Основ'яненко Г. Ф. Історія театру в Харкові / Г. Ф. Квитка-Основ'яненко. — Х., 1840. — 28 с.
6. Лещенко П. А. Развитие журналистики на Украине в первой четверти XIX века : автореф. дис. ... канд. филос. наук / П. А. Лещенко. — Киев, 1959. — 27 с.
7. Петров С. О. Книги гражданского друка, выданы на Украине. XVIII — первая пол. XIX ст. / С. О. Петров. — Х., 1971. — С. 18.
8. Рубинский К. И. Библиотека Харьковского университета за 100 лет ее существования (1805 — 1905 гг.) / К. И. Рубинский. — Х., 1907. — С. 6.
9. Чириков Г. С. Указатель книг и брошюр, напечатанных в Харькове с 1805 по 1879 год. / Г. С. Чириков. — Х., 1890. — 61 с.

Надійшла до редколегії 08.12.2009 р

УДК [304.4 : 351.85] (477)

О. В. КРАВЧЕНКО

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ. ДИСКУРС ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Аналізуються категорії, що визначають зміст сучасної державної культурної політики, зокрема в Україні, а також розглядаються її ключові аспекти. Основна увага приділяється інтерпретації діяльності держави та відповідних нормативних текстів, що регламентують політичну практику у сфері культури.

Ключові слова: культура, політика, комунікація, публічна політика. культурна політика, державна культурна політика.

Анализируются категории, которые определяют содержание современной государственной культурной политики, в частности в Украине, а также рассматриваются ее ключевые аспекты. Основное внимание уделяется интерпретации деятельности государства и соответствующих нормативных текстов, которые регламентируют политическую практику в сфере культуры.

Ключевые слова: культура, политика, коммуникация, публичная политика, культурная политика, государственная культурная политика.

Categories which determine maintenance modern state cultural are analysed, in particular in Ukraine, and also its key aspects are examined. Basic attention is spared to interpretation of activity of the state and proper normative texts which regulate political practice in the field of culture.

Key words: culture, policy, communication, public policy, cultural policy, public cultural policy.

Актуалізація проблеми «культурної політики» відбулася в 60-х рр. XX ст. — паралельно з ревізією соціогуманітарного інструментарію аналізу суспільних змін, що визначається ідеєю глобалістичності. У контексті домінуючих настанов представників глобалістики в моделювання стійких соціально-економічних систем поняття культура набуло дещо незвичного, з огляду на його багату історію, виміру. Йдеться, з одного боку, про інструментально-функціональне сприйняття культурних практик як засобу або сфери модернізації суспільства, а з іншого — про їх незамінність як складової суспільної діяльності, а отже, і про її керованість або фундаментальну детермінованість іншими суспільними чинниками. Цим зумовлена поступова поляризація сприйняття не тільки практичного та теоретичного аспектів культури, а й визначення її суттєво різних характеристик у глобалістиці та культурології [5].

В умовах зміни науково-практичних парадигм, коли наука є не самоцінною світоглядною пізнавальною діяльністю, а все більше соціально ангажованою практично-актуальною сферою, культура дедалі більше усвідомлюється в такому ж спектрі значимих проблем, що й економічні або власне соціальні проблеми, щодо яких поняття політика вживається вже досить звично. В Україні, як у більшості інших пострадянських країн, спостерігається поступовий дрейф офіційної риторики до міжнародних лексичних нормативів. Практична ж різниця полягає в різному способі сприйняття та реалізації функції культури і держави. Цій темі присвячені ґрунтовні дослідження вітчизняних аналітиків та вчених, зокрема: В. Андрущенко, О. Батіщевої, О. Буценка, О. Гриценка, С. Дрожжиної, В. Карлової, А. Леонової, В. Нікітіна, Н. Медвед-

чука, В. Тертички та ін. Водночас проблематизація культурної політики відбувається, переважно, у контексті реформування сфери державного управління.

Зважаючи на неоднозначність трансформаційних процесів в Україні, є необхідність теоретичної концептуалізації реальної практики вітчизняної культурної політики, як однієї з важливих складових суспільних перетворень у сучасній Україні. **Метою** дослідження є визначення особливостей політичної складової культурної діяльності, зокрема діяльності держави, в останні п'ятнадцять років. Мультидисциплінарний стан методології сучасної культурології робить доцільним звернення до доробку досліджень цієї проблеми з позицій соціології, політології, державного управління.

Розглядаючи глобальні процеси в контексті історії, Е. Гіденс визначає три головні чинники, «які послідовно впливали на суспільні зміни: фізичне довкілля. політична організація та культурні чинники» [1, с. 589]. Зважаючи на зауваження дослідника про те, що безпосередній вплив довкілля на соціальне середовище є не таким великим, варто розглянути інші вказані ним складові в єдиній теоретичній площині. Основною категорією аналізу обох явищ у контексті суспільної практики можна вважати категорію «діяльність». За філософським визначенням «діяльність є специфічно людською формою активного ставлення до навколишнього світу, змістом якої є доцільна зміна та перетворення в інтересах людей» [13, с. 160] Соціальна діяльність, крім того що має на меті перетворення як спосіб існування та розвитку соціальної дійсності, передбачає наявність свідомості, продуктивність, суспільний характер. Отже, змістовний контекст культури і політики забезпечують культурній політиці всі ознаки специфічного різновиду суспільної діяльності, який має своїх суб'єктів, предмет, мету, спрямованість, процес, засоби, результати.

В Україні і в країнах Європи «культурна політика» сприймається, передусім, як діяльність суб'єктів влади, зокрема держави. За одним з методологічних документів ЮНЕСКО культурну політику пропонується розглядати як «комплекс операційних принципів, операційних та фінансових видів діяльності й процедур, які забезпечують основу дій держави у сфері культури [2]. Власне «політизація» в сприйнятті будь-яких суспільних відносин частіше за все виникає під час втрати суспільством чітких уявлень про норми соціального порядку і як наслідок — глибоких ментальних та соціальних зрушень. Оскільки ж причини та масштаби подібних змін мають специфічні умови та форми в кожному конкретному випадку, наявність у різних мовах лексичних збігів або термінологічної відповідності щодо характеристики певних сфер діяльності не означає тотожності категоріальних змістів.

З урахуванням багатовимірності змісту концепту «політика» вітчизняні дослідники пропонують розрізняти його аспекти таким чином: (politics) — як сфера взаємовідносин різних соціальних груп та індивідів у використанні інститутів публічної влади для реалізації своїх суспільно значущих інтересів і потреб; (policy) — це план, курс дій або «напрямок дій, прийнятий і дотримуваний владою, керівником, політичною партією та ін.»; певний курс дій, обраний заради вигідності, зручності тощо. Саме в такому контексті розуміється термін «державна політика» загалом чи її відповідний напрям: зовнішня, внутрішня, економічна, соціальна, культурна тощо» [12].

Термінологічним аналогом поняття «державна політика» в українському соціокультурному контексті є англійське «public policy», що має широкий спектр змістів і варіантів використання: публічна, громадська, суспільна, національна, цивільна тощо. Очевидно, що контекст може змінюватись як у залежності від перекладу, так і нагальних потреб суспільства. Власне характер суспільних відносин та держави позначаються і на науковій лексиці, іноді приводячи до появи сюжетів, далеких від початкового змісту часто запозичених понять. Суть питання полягає не в тому, аби встановити ступінь подібності в розумінні тих чи інших категорій науковцями, аналітиками, практиками, а у визначенні відповідності змістовних аспектів практики адміністрування в галузі культури характеру соціально-політичних змін, що відбуваються в Україні.

Публічний характер державної політики в даному разі можна визначити досить широким спектром понять, що передбачають декілька можливих варіантів змісту: спільність людей або наявність зв'язку з якоюсь спільнотою (public opinion — громадська думка, public affairs — громадські справи); наявність спільних громадських інтересів (public works — публічна діяльність, public law — публічне право, public interest — громадські інтереси); відкритість, доступність (public scandal — публічний скандал, а public figure — публічна особистість, а public library — публічна бібліотека). «Публічний» означає ті аспекти людської діяльності, які потребують урядового чи соціального регулювання, втручання або принаймні спільних дій» [7].

Оскільки суб'єктами публічної сфери можуть бути як окремі особи, так і певні інституції, їх сукупність на підставі спільних інтересів та цінностей можна вважати складовими поняття громадськості. Громадський інтерес та відкритість, як характерні ознаки публічної сфери, уможливають зіставлення її з приватною сферою. Разом — вони моделюють уявлення про суспільство. Останнє формується в процесі комунікації між індивідуумами, на основі усвідомлення ними певної системи цінностей та відкритої демон-

страції солідарності. Політика, таким чином, може розглядатися як соціально значимий вид комунікації, метою якої є підтримання соціальності. У філософському аспекті комунікація визначається як «процеси соціальної взаємодії, узяті в їх знаковому аспекті» [13, с. 270] Це дозволяє вважати її соціально-культурною по-суті. Неоднозначність змісту поширеного поняття «polici communes» («політичної громади») припускає його визначення в культурологічному контексті як віртуальну цілісність. Так, розкриваючи соціальний зміст поняття «культура», Е. Гіденс називає три основні її складники: релігія, система комунікацій, управління [1, с. 600]. Отже, на практиці, очевидно, між поняттями культура та політика можна знайти значно більше відповідностей, ніж це уявляється в теоретичній площині.

Необхідно звернути увагу на те, що поняття «держава» та похідні від нього категорії, попри їх звичність, також становлять доволі складну теоретичну проблему. У реальному функціонуванні однією з ознак державності є наявність державного апарату, який власне і покликаний реалізовувати публічну владу. Зважаючи на неоднозначну роль бюрократії в суспільстві, а також впливовість інших учасників публічної політики, як, наприклад, недержавні (громадські) та позадержавні (міжнародні) інститути, реальну політичну практику можна розглядати в «горизонтальному» (ієрархічному) та «вертикальному» (конкурентному) вимірах. Тому об'єктивні потреби суспільства (polici) можуть бути трансформовані в процесі політичної боротьби за державні ресурси (politics). Можливо, ступінь публічності (відкритості) тих чи інших варіантів культурної політики залежить як від наявного суспільного (політичного) устрою, так і від домінуючих у повсякденному житті традицій, значення яких явно недооцінюються в побудові теоретичних моделей трансформації пострадянських суспільств.

Зміни громадської свідомості, що сталися за часів незалежності, не спричинили бажаного рівня ментальної консолідації суспільства. Відмінності культурні в різних їх формах виявляються в сучасному українському суспільстві не менш різкими, ніж соціально-економічні або правові, а останні двісті років пройшли три хвилі демократичного розвитку. Демократичні перетворення в пострадянських країнах не вкладаються в концепцію третьої хвилі демократії С. Гантінгтона. Попри те, що всі ознаки вільного політичного волевиявлення, відповідного демократичним політичним системам, є наявними, усе ж ситуація в Україні залишається непевною. Прогресуюче культурне самовизначення різних груп населення та відсутність універсального культурного образу держави спонукають до розгляду питання про зміст поняття культура в офіційному дискурсі.

В Україні, як багатьох інших країнах, не існує загальнонаціонального визначення культури, яке б можна було вважати офіційним. Унаслідок специфічного, притаманного більшості пострадянських країн, тлумачення культурної політики в першу чергу як діяльності, спрямованої на утримання й охорону пам'яток та закладів культури, культура звично сприймається як сукупність духовних та матеріальних цінностей. Згідно з «Основами законодавства України про культуру», до культурних цінностей належать «об'єкти матеріальної і духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення» [6]. Але усвідомлення культури як сукупності цінності неминуче виявляє різність позицій суб'єктів політики.

Утім, у міжнародно-правовій практиці культура розглядається як сукупність притаманних суспільству або соціальній групі відмінних ознак — духовних та матеріальних, інтелектуальних та емоційних. Отже, ідеться про образ життя, певну систему цінностей. Певним кроком до цього є проект Закону України «Про культуру», у якому поняття «культура» визначається як «комплекс характерних матеріальних і духовних здобутків суспільства та форм суспільної діяльності, який охоплює історичну спадщину, мистецтва, гуманітарну науку та освіту, форми творчої і дозвільної діяльності та індустрії, пов'язані з мистецтвом і дозвіллям» [9]. Позаяк можна вважати таку формулу компромісною, але навряд чи такою, що відповідає поточній соціокультурній практиці.

На основі порівняння практики вживання категорії «культура» в сучасному публічному політичному дискурсі України можна дійти висновку про те, що питання культурного розвитку не набули того змістовного значення, яке б дозволяло говорити про реальні європейські перспективи країни. В Україні, як і в деяких інших східноєвропейських країнах, культурна діяльність регулюється численними нормативними актами, які час від часу оновлюються відповідно до поточної ситуації. Проте, зважаючи на хронологію прийняття, кількість та зміст законів щодо соціокультурної діяльності можна дійти висновку про непослідовність діяльності Верховної Ради України в цьому напрямі або ж — про відсутність якоїсь зрозумілої стратегії державної культурної політики.

Політичні механізми вироблення концепції культурної політики в Україні свідчать не на користь демократичних трансформацій з їх раціональними легальними відносинами. Гострота політичних перегонів та розмитість ідеологічних програм їх учасників дозволяють говорити про традиціоналістський механізм здійснення владних повноважень з його месіанством та тенденцією до персоніфікації влади. В культурній політиці це набуло втілення в одночасній реалізації кількох проектів, які не мають визначених ідеологічних імперативів, а є проекцією персональних інтере-

сів у владі. Отже, спостерігається ситуація використання гілками влади культурного ресурсу для домінування в публічній сфері без суттєвих змін сталих норм взаємодії влади та суспільства.

Упродовж останніх п'ятнадцяти років діяла радянська практика риторичного використання поняття «культура». Навіть поверховий аналіз виборчих програм політичних партій свідчить про те, що жодна політична сила, як з числа тих, які були і є представленими в парламенті, насправді не вкладає в поняття «культура» якогось іншого змісту, ніж той, що передбачається бюрократизмом «бюджетна сфера». Очевидно, що глибинного переосмислення ролі держави та громадянської спільноти щодо культури поки не відбулося.

Адміністративно-політична модель регулювання діяльності у сфері культури, яка відтворюється в Україні, має характерні патерналістські ознаки [3]. Про це свідчить хоча б той факт, що в «Основах законодавства про культуру» державний бюджет розглядається як основне джерело фінансування культурної діяльності. Саме «МКТ України є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення проведення державної політики у сферах культури, туризму, а також державної мовної політики» [10].

Показовою з концептуальної точки зору є трансформація назви профільного державного органу влади, яка відбувалася за часів незалежності: Міністерство культури — Міністерство культури і мистецтв — Міністерство культури і туризму. На перший погляд, здається, що ідеологічна стратегія діяльності Міністерства радянських часів та часів «перебудови» була скорегована в прагматичну сторону. Однак ідеологічна місія держави, хоча і в іншому змістовому контексті ніж двадцять років тому, заявлена досить прямолінійно в «Проекті Закону України «Про культуру», де політику держави у сфері культурного розвитку сформульовано як «сукупність принципів і норм, якими керується держава у своїй діяльності зі збереження, розвитку і розповсюдження культури, а також комплекс дій, спрямованих на досягнення певних культурних цілей» [9].

У контексті даного дослідження варто звернути увагу на внутрішню суперечливість «Основ законодавства про культуру». Зокрема: серед пріоритетів діяльності держави вказано «відродження й розвиток культури української нації», що є впровадженням принципу «визнання культури як одного із головних чинників самобутності української нації та національних меншин, які проживають на території України» [7]. Водночас заявлений принцип «утвердження гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті» фактично пріоритетом не став.

Очевидно, що, незалежно від ступеня щирості намірів влади, очікуваної на початку 90-х рр. деідеологізації поняття «культура»

не сталося. Воно пов'язане із завданнями розбудови державності, «що передбачали й активне залучення національної культури до процесів державо — та націєтворення.» [3]. У статті 3 «Основ», зокрема, зазначено: «Основними принципами культурної політики в Україні є: визнання культури як одного із головних чинників самобутності української нації та національних меншин, які проживають на території України» [6]. Попри сучасну риторику офіційних декларацій це є, фактично, модернізований варіант забезпечення політичних інтересів влади, а не, як це прийнято в європейських країнах — задоволення культурних потреб громадянського суспільства.

Це знайшло відображення в офіційних документах, якими керуються виконавчі органи влади, що мають забезпечувати культурну практику суспільства. Зокрема, йдеться не стільки про культурну політику, скільки про діяльність держави в галузі культури. Президентський Указ «Про Положення про Міністерство культури і туризму» визначає головні завдання Міністерства таким чином: «забезпечення проведення державної політики у сферах культури, туризму, а також державної мовної політики» [10]. У такому контексті збереження досить розгалуженої, успадкованої від радянських часів мережі «закладів культури» виглядає цілком необхідною умовою ефективного впровадження певних культурних зразків та способів їх опрацювання.

Намагання продемонструвати демократизацію державної діяльності у сфері культури через створення консультативно-дорадчих органів при Верховній Раді, Міністерстві культури і туризму, Секретаріаті Президента — громадських рад з питань культури і духовності — суттєво ситуацію не змінило. Показовим є, наприклад, те, що Національна Рада з питань культури і духовності при Президентові України створена за Указом Глави держави. Це, а також розмитість повноважень цих новоутворень, критерії відбору представників громадськості до них, — викликали справедливі застереження в ангажованості їх діяльності. Фактично йдеться про створення при органах влади конкурентних інтелектуальних осередків, які у своїй діяльності, фактично дублюючи діяльність Міністерства культури і туризму у визначенні ідеології культурної політики, мають сприяти її легітимації. «Основними завданнями Національної Ради є розроблення пропозицій з питань формування та реалізації державної політики у сфері культури і духовності, сприяння відродженню самобутності українського народу як важливого фактора утвердження єдності та міжнаціональної злагоди в суспільстві, сталого розвитку України і створення її гідного іміджу у світовому співтоваристві» — записано в Указі Президента [11].

Одним з документів, який можна розглядати як реалізацію Радою цього завдання, є проект загальнодержавної Програми дій щодо збагачення та розвитку культури й духовності українського суспільства. Однак виявляється, що, на відміну від «Концепції державної політики в галузі культури на 2005-2007 рр.», де наголошувалося на необхідності наблизити програму культурного розвитку України до світового контексту, з його пріоритетами на користь культурних потреб окремої людини, у преамбулі Програми акцент зроблено на формуванні «виразної національної свідомості наших співгромадян». Очевидно, що саме це породжує суперечливу реакцію окремих груп суспільства та віддаляє перспективу досягнення громадського консенсусу.

Аналіз соціокультурних трансформацій, що відбуваються в Україні за критеріями країн розвинутої демократії, унеможливорює скласти адекватне уявлення про специфіку сучасної культурної політики. Тому варто звернутися до наукового доробку представників тих країн, що так само переживають період зміни свого цивілізаційного статусу. На наш погляд, цікавою є класифікація державної культурної політики, яка належить М. Драгічевич-Шешич та Б. Стойковичу. Вони виділяють декілька основних моделей. Ліберальна — держава демонструє нейтральну позицію щодо сфери культури, натомість головну роль відіграють недержавні фонди, як це має місце в США. Частково державна модель, яка передбачає врегулювання культурних проблем через спеціальну інстанцію, наприклад, через художню раду, як це відбувається у Великобританії. Бюрократично-просвітницьку модель, у якій держава уповноважена вирішувати всі питання у сфері культури. Хоча в цьому разі вирішальною є державна традиція та ідеологія, оскільки, крім соціалістичних країн, така модель реалізується, наприклад, у Швеції та Нідерландах, де творчий процес залишається поза впливом бюрократії. Престижно-просвітницька модель, коли держава є не тільки інструментом національно-культурного будівництва, а й символом культурної практики, як це відбувається, наприклад, у Франції. Національно-емансипаційна модель, яка, у залежності від ситуації в суспільстві, може бути побудована як навколо проблеми збереження та відновлення національно-культурних традицій, так і навколо проблеми підвищення загального культурного рівня населення. Ця модель притаманна країнам, що розвиваються, частково — колишнім радянським республікам. [4, с. 27-29]. Хоча для України, Росії та Білорусі, очевидно, більше притаманні риси й особливості іншої моделі «держави — інженера» — за класифікацією канадського культуролога Г.Гільман-Чартренда [3, с.20]. Ідеться про ситуацію, яка характеризується наявністю розгалуженої державної

інфраструктури культури, а культурна діяльність сприймається в контексті державних інтересів.

Таким чином, державна культурна політика України перебуває «на концептуальному роздоріжжі» між «politics» та «polici», тобто між діяльністю щодо влади та політикою як певним способом суспільної діяльності; між ліберальними стандартами задоволення культурних прав людини та національним проектом державотворення. Це пов'язано як з невизначеністю стратегічних цілей держави та суспільства, точніше, з розбіжностями між декларованими принципами та практикою їх упровадження і не лише в культурній сфері. Принципові засади, якими керується влада в ставленні до культури, як і модель реалізації державних культурних проектів, за своєю методологією не змінилися з радянських часів. Характер та динаміка змін у публічній культурній політиці свідчать не на користь її демократизації, тим більше з огляду на домінуюче інструментальне ставлення до культури основних політичних акторів. За своїми сутнісними характеристиками політика держави в культурній сфері дає підстави для висновку про її відповідність патримоніальній спрямованості політичної системи.

Список літератури

1. Гіденс Ентоні. Соціологія / Ентоні Гіденс / пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник ; наук. ред. О. Іващенко. — К. : Основи, 1999. — 726 с.
2. Гриценко О. А. Культурна політика: концепції й досвід : навч. посіб. / О. А. Гриценко. — К. : ІДУС, 1994. — 60 с.
3. Гриценко О. А. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі / О. А. Гриценко. — К. : УЦКД, 1995. — 228 с.
4. Драгичевич-Шешич М. Культура: менеджмент, анимация, маркетинг : пер. с сербско-хорват. / М. Драгичевич-Шешич, М. Б. Стойкович. — Новосибирск : Тигра, 2000. — 227 с.
5. Дрожжина С. В. Культурна політика сучасної полікультурної України: соціально-філософський та правовий аспекти : монографія / С. В. Дрожжина. — Донецьк : Дондуєт, 2005. — 196 с.
6. Основи законодавства України про культуру // Відом. Верховної Ради. — 1992. — № 21. — Ст. 294.
7. Парсонс Вейн. Публічна політика: вступ до теорії та практики аналізу політики / Вейн Парсонс ; пер з англ. О. Дем'янчука. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. — 549 с.
8. Про Концепцію державної політики в галузі культури на 2005–2007 рр. : закон України від 3 берез. 2005 р. № 2460 // Відом. Верховної Ради України. — 2005. — № 16. — Ст. 264.
9. Про культуру : закон України : проект [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.museumukraine.org.ua. — Назва з екрана.
10. Про Положення про Міністерство культури і туризму : указ Президента України від 2 груд. 2005 р. № 1688 // Офіц. вісн. України. — 2005. — № 49. — С. 26–30.

11. Про Положення про Національну Раду з питань культури і духовності : указ Президента України від 7 лют. 2006 р. № 112 // Офіц. вісн. України. — 2006. — №6. — С. 46–47.
12. Тертичка В. Аналіз державної політики і політологія / В. Тертичка // Політ. менеджмент. — 2004. — № 6 (9). — С. 3–22.
13. Философский энциклопедический словарь / редкол.: С. С. Аверинцев и др. — 2-е изд. — М. : Сов. энциклопедия, 1989. — 815 с.

Надійшла до редколегії 28.11.2009 р.

УДК 658.01.74

О. М. ГРЕКОВ

СОЦІОКУЛЬТУРНІ МОДЕЛІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК НОСІЇ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОГО

Аналізується соціально-філософська модель господарства, яка трактується як системна єдність природних, технологічних, соціально-економічних, культурних факторів у їх динамічній взаємодії, що розвивається в цивілізаційному просторі й у зв'язку з етнонаціональною історією.

Ключові слова: соціально-філософська модель, системна єдність, культурні фактори.

Анализируется социально-философская модель хозяйства, трактуемая как системное единство природных, технологических, социально-экономических, культурных факторов в их динамическом взаимодействии, которое развивается в цивилизационном пространстве и в связи с этнонациональной историей.

Ключевые слова: социально-философская модель, системное единство, культурные факторы.

They are analyzing the social-philosophical model of the economy that is considered as a systematic unity of natural, technological, social-economical, cultural factors in their dynamic interaction that is developing in the civilized space in connection with ethnic-national history.

Key words: socially-philosophical model, system unity, cultural factors.

Актуальність теми зумовлена пошуком вирішень питань господарської діяльності та подальшим детальнішим аналізом становлення соціокультурної моделі господарської діяльності етнонаціональних ідей.

Мета — розглянути й проаналізувати з подальшими висновками соціокультурні моделі господарської діяльності як носії етнонаціонального.

Господарська діяльність є складовою світового економічного простору, який можна структурувати за багатьма складовими. За рівнем технологічного розвитку — доіндустріальне, індустрі-